

СУЕВЕРИЯ СРЕД ДНЕШНИТЕ ХРИСТИЯНИ

СУЕВЕРИЯ, СВЪРЗАНИ С ЦЪРКОВНИТЕ ТАЙНСТВА И ОБРЕДИ - ЧАСТ 2

Венчание. Най-често църковният брак се възприема като една красива (но вече отживяла) традиция, в която поканените гости ядат, пият и се веселят, а младоженците получават подаръци.

Едно от най-разпространените суеверия е, че след връчването на пръстените от свещеника, младоженецът и невестата се стремят да настъпят другия по крака, а за успелият пръв да направи тази глупост се счита, че ще „властва“ над партньора си.

Друго суеверие е, че ако има две сватби едновременно, едната булка не трябва да види другата, понеже това щяло да донесе нещастие.

В по-мистичен (но пак суеверен) план, венчавката се счита като „гаранция“ че мъжът и жената никога няма да се разделят. Като че ли се забравя човешката отговорност и свободна воля, а всичко се възлага единствено на Бога. Обикновено се забравя, че бракът е тайнство, при което женихът и невестата дават пред Бога и хората **доброволен обет за взаимна съпружеска вярност**, а представителят на Църквата се моли за тях да получат всички земни и небесни блага, да опазят нескверно брачното ложе, да получат небесната благодат за духовно и телесно единение, за благословено раждане на добри деца и християнското им възпитание.

Миропомазване. Много хора неправилно считат, че обичайното помазване с елей по време на бдение (или акатист) е тайнството Миропомазване, което се извършва еднократно (3) заедно с Кръщението. Такива мнения произхождат от недостатъчни познания

Свещенство. Много хора считат, че свещениците или епископите са длъжни да бъдат непогрешими като Самия Бог. И когато се натъкнат на някои чисто човешки слабости и

грешки у духовниците, те са готови да осъдят не само тях, но и цялата Христова Църква. Те забравят, че Църквата е една богочовешка институция, в която Божията благодат (която наистина е свършена) съдейства на човека (който не е свършен) да достигне той спасение и обожение в Христа.

Хората трябва да имат строги изисквания към духовенството само за едно най-важно нещо - да пази чистотата на св. Православна вяра! Защото ако духовенството не я пази, тогава духовните пастири се превръщат в лъжепастири, които не трябва повече да бъдат почитани и следвани. А за своите нравствени слабости епископите и свещениците отговарят единствено пред Бога, и хората, които се осмеляват да ги осъждат, слагат огън върху душите си. Затова трябва по-често да си припомним Божествените думи *„Не съдете, за да не бъдете съдени; защото, с какъвто съд съдите, с такъв ще бъдете съдени; и с каквато мярка мерите, с такава ще ви се отмери!“* (Мат. 7:1-2).

Други суеверни неправилни съображения. Понякога могат да се чуят странни разговори за „прясна благодат“ у някой новоръкоположен свещеник или епископ. Някои християни считат, че благодатта на свещенството е най-силна в началото, и постепенно „се износва“ от времето и греховете. Това обаче е неправилно схващане. Независимо от личните си грехове, свещеник и епископ, които не са низвергнати, винаги могат да извършват светите Тайнства. Разбира се, когато свещеникът е свят човек (като св. Йоан Кронщадски например), тогава благодатта се проявява и по видим начин (като чудесни изцеления, прозорливост и т.н.). но в нашето бездуховно време нека просто бъдем доволни, че има къде да се изповядваме и причастяваме.

Понякога от някои външни характеристики (красив глас, бяла коса, изящна реч и т.н.) хората правят прибързани изводи дали духовникът е добър или не.

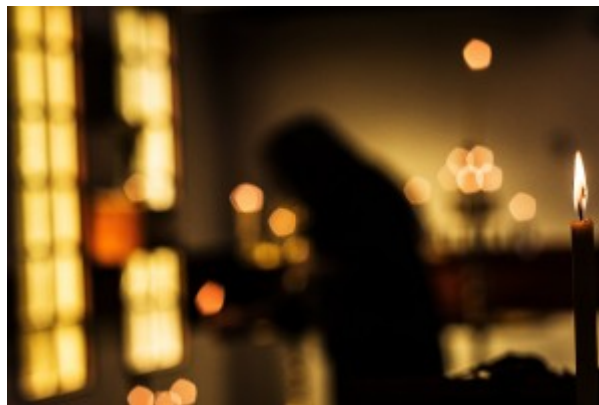
Напоследък мнозина не правят разлика между епископ, свещеник и монах. Понякога отиват в манастир и се обръщат със сложни въпроси към прости монаси, които нямат нито опита, нито знанията да отговорят правилно. В резултат на това, особено ако монахът се случи да е честолюбив, а питащият – наивен, може да се получи едно душепагубно (и за двете страни) духовно лъжестарчество: *„ако пък слепец води слепеца, и двамата ще паднат в ямата“* (виж Мат. 15:14).

Това важи и за някои случаи на т.нар. „младостарчество“, когато свещеникът самоволно се опитва да придобие **тотален духовен контрол** върху енорияшите си, без да е придобил нужното смирение, благочестие, мъдрост и опит. Тогава вместо да води хората при Христа, той неусетно ги води при себе си. Ето защо св. Теофан Затворник в книгата си „Духовно ръководство“ препоръчва да се допитваме до смирен духовник, но винаги да сверяваме получения отговор с учението на светите Отци (4).

Суеверно отношение се появява и тогава, когато хората се страхуват да се обърнат към свещеник с каквито и да било въпроси, възприемайки го единствено като някакъв вид жрец или магьосник, извършващ неразбираеми ритуали. Това се дължи на непознаване на християнската вяра.

Суеверия, свързани с църковни обреди. Вече споменахме за множеството суеверия,

свързани погребенията и ни хиди. Но последните години в чест на осветяванията (извършване на водосвет от свещеник) на заведения и вещи, собственост на хора, далеч от Бога, Църквата и нравствения живот (5). Самият „поръчител“ на обряда няма никакво намерение да се разкайва за лошия си живот и да се обръща към Бога, а просто търси по суеверен начин „мистична гаранция“ за безопасност на бизнеса си. От друга страна свещеникът също не изпълнява душепастирските

си задължения, а просто се възползва от ситуацията и прибира съответното възнаграждение. Това е и една от причините съществуването на думата „требичарство“ (6).

Съществува и суеверно отношение към светената вода. Например понякога хората смесват светена вода, взета от различни църкви, считайки че получената смес е „по-силна“ от светената вода, взета само от един храм.

Понякога в две поместни Църкви съществуват различни традиции относно някои специфични духовни практики и е добре различните традиции да се познават, а самите практики да не се абсолютизират. Блажени Августин мъдро съветва: „Единство в главното, разнообразие във второстепенното, любов във всичко“.

Да вземем за пример приемането на богоявленска светена вода. В Руската Църква тя може да се приема всеки ден на гладно, без да е необходим какъвто и да е специален пост в предишните дни (за същото се споменава и в житието на св. Серафим Саровски), докато на други места се изисква крайно строг пост – без хляб и вода предишния ден, за да се приеме богоявленска вода. Въпреки че всеки от нас може да има собствено мнение за това кое е по-правилно, важното в случая е да не се стига до презиране на хората, следващи „чуждата“ практика. Бог е достатъчно милостив, за да приеме всеки, който иска да дойде при Него. Добре е обаче и ние, хората, да бъдем по-широко скроени, и да си спомняме Господните думи „съботата е направена за човека, а не човек за съботата“ (Марк 2:27)

Новопоявило се суеверие е и технофобията – страхът от сложните машини. Технофобите считат, че електронните чипове, банкоматите, компютрите, мобилните телефони и т.н. взети сами по себе си са бесовщина. Те забравят простата истина, че всички тези неща са **бездушни инструменти от метал и пластмаса, чиято употреба изцяло зависи от волята на човека, който ги използва**. Ако човекът е вярващ християнин, може да напише полезна, духовна книга и да я разпространява в интернет; ако пък е блудник, може да разпространява

безсрамните си филми.

Обикновено „старецът“, страхът от техниката и отъждествяването на ЕГН (или електронните чипове) с печата на антихриста вървят заедно. Но нека по тези въпроси да четем Библията и творенията на светите отци, а не мнението на съвременните лъжестарци.

Но има (или поне доскоро имаше) и други, истински благочестиви старци, които понякога не са много образовани, но дълбоко обичат Христа и изцяло живеят в Църквата. За тях свещеникът-етнолог Александър Шантаев (предстоятел на Спасо-Преображенския храм в Углич и автор на няколко духовни книги) изказва следното интересно мнение: „Знаете ли, аз съм срещал църковни хора, които на сегашния възпитаник на духовната семинария биха могли да се покажат като задрямали остатъци от езичество, едва ли не. А някои от тях бяха потресаващи хора, светии. Те не бяха добре образовани, бяха специфически въцърковени. Но те неизразимо много обичаха Христа, до последния дъх. И Господ им даваше благодат и спасение заради живата им любов. Понякога суеверната набожност на простите хора е по-искрена от мистичен опит на хладна просветеност във вярата, облечена в догматическо знание като във войнишка униформа. Вероятно немалко хора, получили Царството Небесно са били, според нас, суеверни, доверчиви към „лошите знаци“, наивни, имали са множество нелепи представи за някои неща. Но те безусловно са имали искрена любов към Христа и дълбока преданост към Църквата“.

Считаме, че това мнение е правилно. Но е похвално, разбира се, и ако можем да съчетаем живата вяра с високо богословско познание. Както е било при вселенските учители на Църквата св. Василий Велики, св. Григорий Богослов, св. Йоан Златоуст, св. Фотий Константинополски, св. Кирил Философ, св. Марк Ефески, св. Григорий Палама и много други велики стълбове на Православието.

В заключение може да се каже, че преди извършване на което и да е било църковно тайнство „или обред“, свещеникът е добре да разясни духовния му смисъл и по този начин да предпази присъстващите християни от всякакви недоумения и суеверия.

Истините на вярата са най-добрият лек срещу заблудите на суеверията.

- Може би тези свещеници считат, че ако желаещите да приемат кръщение са момче и момиче, те в последствие нямат право да се оженят, понеже по мистичен начин са станали роднини. Това обаче не отговаря на истината. Забраната за сключване на църковен брак важи само за случаите, когато кръстникът ил(или кръстницата) желае да се ожени за своя кръщелник, който действително се явява духовен син или дъщеря на кръстника.

- Да прочетем например Златоустовото тълкуване на изречението **„Но нека човек да изпитва себе си, и тогава да яде от хляба и да пие от чашата“** (1 Кор. 11:28): „Споменавайки за тайнствата, ап. Павел сметнал за необходимо да изложи по-подробно този предмет, тъй като той не е маловажен. В беседата си относно тайнствата, апостолът ни внушава голям страх и доказва, че **главното е да се пристъпи с чиста съвест**. Като не се задоволява с казаното преди това, той прибавя следното: „човек да изпитва себе си“, а не както постъпваме ние, съобразявайки се повече с времето, отколкото с душевното разположение. Ние се стараем не да пристъпим подготвени, очистени от всяко зло и с пълно благоговение, а на празниците и тогава, когато пристъпват всички. Но не така повелява ап. Павел: той знае само едно време за пристъпване към Тайните и Причащението – **когато е чиста съвестта**.

Ако ние не пристъпваме към чувствената трапеза, когато страдаме от треска или ни се гади, за да не ни сполети смърт, то още повече ние не бива да се докосваме до тази Трапеза с порочни пожелания, които са по-лоши от треската. Под порочни пожелания аз имам предвид както телесни, така и сребролюбие, гнева, злопаметността и въобще всички порочни наклонности. Пристъпващият трябва да се очисти от всичко това и тогава да се докосва до тази чиста Жертва, а не небрежно и с леност, като че по принуждение да пристъпва, просто защото се е случил празник. От друга страна, когато е налице съкрушение и готовност, нека не се отлага по причина на това, че не е празник. Празникът се състои в извършване на добри дела, благочестие, строгост в живота; ако ти имаш това, винаги можеш да празнуваш и винаги да пристъпваш. Затова (апостолът) казва: „да изпитва себе си“ всеки и „тогава“ да пристъпва; заповядва и да се изпитваме не едни други, а самите себе си, устройвайки съдилище без гласност и изобличение без свидетели“. (Творения, Т. 10, с. 277).

1) В много редки случаи, най-вече свързани с отпадане от вярата, тайнството Миропомазване може да се повтори.

2) Допитването е важно, за да не вярваме на собствените си помисли и за да избегнем опасността от самопрелъстяване.

3) Някои от които съвсем явни престъпници и мафиоти.

4) Т.е. извършване на треби по механичен начин, като свещеникът гледа преди всичко паричното възнаграждение.

5) Репринтно издание през 1993 г. от изданието 1913 г., стр. 952.

6) „Церк. вестник“, 1888 г., бр. 27, 1893 г., бр. 10.

Автори: йеромонах Висарион (Зографски) и йеромонах Йоан (Филипов)

Този текст се публикува по благословението на йеромонах Висарион (Зографски)